

ZESPÓŁ SZKÓŁ EKONOMICZNYCH nr 1

Kraków, ul. Kapucyńska 2

PRZEDMIOTOWY SYSTEM OCENIANIA

Przedmiot: **GEOGRAFIA**

Poziom: **rozszerzony**

Klasa: **trzecia**

Technik Ekonomista

Technik Hotelarstwa

Technik Obsługi Turystycznej

Opracowanie: mgr Ewelina Mazurek – Grabowska

mgr Agata Janiszewska

I. Podstawy prawne

1. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych z dnia 30 kwietnia 2007 r. Dziennik Ustaw z 2007 r. Nr 83 poz. 562 z dnia 11 maja 2007 r. z późniejszymi zmianami.
2. Statut Zespół Szkół Ekonomicznych nr 1 w Krakowie
3. Wewnątrzszkolny System Oceniania
4. Materiał przewidziany w klasie trzeciej w pierwszym semestrze jest kontynuacją klasy drugiej (Oblicza geografii 1 poziom rozszerzony), w drugim semestrze rozpoczynamy pracę z podręcznikiem Oblicza geografii 2 – poziom rozszerzony

II. Ocenianiu podlega

1. Znajomość i rozumienie treści programowych.
2. Opisywanie zjawisk, procesów i zależności zachodzących w środowisku geograficznym z użyciem terminologii stosowanej w naukach geograficznych.
3. Umiejętność czytania i interpretacji map występujących w różnych pomocach naukowych (atlasach, podręcznikach, czasopismach itp.).
4. Celowe wykorzystywanie roczników statystycznych, zestawień tabelarycznych i graficznych, rysunków, przekrojów, fotografii, które mają posłużyć do prawidłowego oceniania, wnioskowania i prognozowania zmian zachodzących w środowisku.
5. Umiejętność dokonywania obserwacji, pomiarów i obliczeń (środowisko, mapa, rocznik statystyczny).
6. Celowe korzystanie z różnych nowych źródeł wiedzy.
7. Znajomość obiektów i atrakcji turystycznych i umiejętność ich lokalizacji.

III. Zasady ogólne

1. Oceny wystawione przez nauczyciela są jawne dla ucznia, jego rodziców lub prawnych opiekunów.
2. Ilość ocen bieżących w danym okresie nie powinna być mniejsza niż 3.
3. Uczeń może zgłosić nieprzygotowanie do lekcji 1 raz w semestrze. Nie dotyczy to zapowiedzianych prac klasowych, sprawdzianów i kartkówek. Nieprzygotowanie obejmuje: odpowiedź ustną, niezapowiedzianą kartkówkę, brak zadania domowego, brak zeszytu, brak materiałów ćwiczeniowych, brak podręcznika.

4. Uczeń ma obowiązek prowadzenia zeszytu przedmiotowego.
5. Brak lub odpisywanie zadań domowych, korzystanie z niedozwolonych źródeł w czasie prac pisemnych, oddawanie do oceny prac nienapisanych samodzielnie, plagiatów z Internetu równa się ocenie niedostatecznej.
6. Prace pisemne napisane nieczytelnie lub rażąco nieestetyczne nie podlegają ocenianiu, jeśli uczeń nie ma orzeczenia poradni o dysfunkcjach.
7. Uczeń, który opuścił więcej niż 50% zajęć w semestrze może być nieklasyfikowany.
8. Prace klasowe i sprawdziany są obowiązkowe. Jeśli uczeń opuścił pracę klasową lub sprawdzian z przyczyn losowych (dłuższa nieobecność w szkole), powinien napisać go w terminie uzgodnionym z nauczycielem.
9. Prace klasowe i sprawdziany są zapowiedziane, co najmniej tydzień wcześniej i zapisane w dzienniku lekcyjnym.
10. Uczeń ma prawo do poprawy oceny w formie i terminie uzgodnionym z nauczycielem.
11. Uczeń, który otrzymał ocenę niedostateczną za nieuczciwe zachowanie na sprawdzianie (odpisywanie, rozmawianie, posiadanie „ściągi” itp.) traci prawo do jej poprawiania.
12. Poprawa ocen niedostatecznych (dopuszczających) może odbywać się po lekcjach.
13. Odpowiedzi pisemne (kartkówki) dotyczą trzech ostatnich tematów (nie lekcji) i nie muszą być zapowiadane przez nauczyciela. Sprawdzają przygotowanie uczniów do lekcji bieżącej.
14. Termin podania wyników kartkówki, sprawdzianu nie powinien przekraczać dwóch tygodni od czasu jego przeprowadzenia (może być przedłużony z powodu nieobecności nauczyciela lub klasy w szkole, ewentualnie przesunięty na termin uzgodniony z klasą).
15. Prace pisemne po ocenieniu nauczyciel udostępnia do wglądu, omawia błędy a następnie przechowuje je do końca roku szkolnego i udostępnia w razie potrzeby rodzicom lub opiekunom prawnym ucznia.
16. Szczegółowe zasady oceniania ustala każdy nauczyciel indywidualnie i zapoznaje z nimi uczniów na zajęciach organizacyjnych.

V. Formy sprawdzania wiadomości i umiejętności:

- testy
- sprawdziany
- odpowiedzi ustne

- odpowiedzi pisemne (kartkówki)
- zadania domowe
- ćwiczenia praktyczne sprawdzające wybrane umiejętności i wiedzę
- aktywność na zajęciach terenowych
- praca samodzielna (referaty, sprawozdania z wykładów, plakaty, plansze, rysunki, prezentacje multimedialne itp.)
- udział w konkursach geograficznych i olimpiadach
- znajomość mapy fizycznej świata i Polski
- znajomość mapy polityczno - administracyjnej świata i Polski

VI. Kryteria ocen cząstkowych - sprawdziany i kartkówki są oceniane według skali procentowej:

Nauczyciel ocenia prace pisemne wg następującej skali, w zależności od stopnia spełnienia wymagań edukacyjnych:

celujący	100 %
+ bardzo dobry	97 - 99 %
bardzo dobry	87 – 96 %
+ dobry	84 – 86 %
dobry	74 – 83 %
+ dostateczny	71 – 73 %
dostateczny	60 – 70 %
+ dopuszczający	57 – 59 %

Semestr pierwszy

Poziom wymagań						
Nr lekcji	Temat Lekcji	dopuszczający	dostateczny	dobry	bardzo dobry	celujący
V. WNĘTRZE ZIEMI. PROCESY ENDOGENICZNE						
49.	Budowa wnętrza Ziemi	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnienia znaczenia terminów: <i>litosfera, astenosfera</i> • wymienia główne pierwiastki i minerały budujące skorupę ziemską • wymienia na podstawie schematu warstwy wnętrza Ziemi 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje zmiany temperatury, ciśnienia i gęstości wraz ze wzrostem głębokości • opisuje na podstawie schematu budowę wnętrza Ziemi • wyróżnia powierzchnie nieciągłości 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje wybrane metody badań wnętrza Ziemi • wymienia przykłady zróżnicowania wielkości stopnia geotermicznego na Ziemi • wskazuje różnicę między budową skorupy kontynentalnej a budową skorupy oceanicznej 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • oblicza temperaturę wnętrza Ziemi, znając stopień geotermiczny • opisuje właściwości fizyczne wnętrza Ziemi • opisuje skład mineralogiczny skorupy ziemskiej 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje współczesny rozwój poglądów na budowę wnętrza Ziemi
50.	Minerały i skały	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnienia znaczenia terminów: <i>minerał, skała, magma, metamorfizm, konkrekcja</i> • wymienia główne minerały skałotwórcze • podaje różnice między minerałem a skałą • rozpoznaje najpospolitsze skały występujące na Ziemi 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia cechy różniące minerały • opisuje skały o różnej genezie i podaje ich przykłady • wymienia przykłady minerałów i skał będących surowcami mineralnymi • wymienia na podstawie schematu formy skupienia złóż mineralnych • wymienia obszary występowania skał magmowych, osadowych i metamorficznych 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje warunki powstawania minerałów • opisuje właściwości wybranych skał • charakteryzuje typy złóż • charakteryzuje rodzaje surowców mineralnych ze względu na pochodzenie 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia gospodarcze wykorzystanie skał i minerałów na konkretnych przykładach 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenia zmiany środowiska przyrodniczego związane z eksploatacją surowców mineralnych
51.	Odtwarzanie i datowanie dziejów Ziemi	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnienia znaczenia terminów: <i>geologia historyczna, skałmierność przewodnia, wiek względny, wiek bezwzględny</i> • wymienia nauki geologii historycznej • wymienia przykłady skałmierności przewodnich 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia cele badań geologii historycznej • odróżnia wiek względny od wieku bezwzględnego • wymienia główne jednostki podziału dziejów Ziemi 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje metody określania wieku względnego i bezwzględnego • opisuje tabelę stratygraficzną • wymienia eony, ery, okresy i epoki w dziejach Ziemi • porównuje długość trwania poszczególnych er • wyjaśnienia na podstawie schematu powstawanie 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnienia zasady odtwarzania i określania chronologii dziejów Ziemi • wyjaśnienia, na czym polega zasada aktualizmu geologicznego • przedstawia na podstawie profilu geologicznego historię geologiczną regionu 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnienia, dlaczego metodę radiowęglową stosuje się do datowania młodych utworów • analizuje przekrój geologiczny

				skamieniałości		
52.	Kronika dziejów Ziemi	<ul style="list-style-type: none"> • odczytuje z tabeli stratygraficznej najważniejsze wydarzenia w dziejach Ziemi 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje okres geologiczny na podstawie opisu • opisuje zmiany klimatu w dziejach Ziemi na podstawie tabeli 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia rozwój fauny i flory w dziejach Ziemi • rozpoznaje okres geologiczny na podstawie kamieniałości przewodnich • omawia najważniejsze wydarzenia z przeszłości geologicznej Ziemi 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje zmiany położenia kontynentów w dziejach Ziemi • opisuje na podstawie mapy maksymalne zasięgi plejstocenyjskich pokryw lodowych na Ziemi 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje hipotezy tłumaczące przyczyny wielkiego wymierania świata organicznego pod koniec mezozoiku
53.	Tektonika płyt litosfery	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>tektonika, strefa spredingu, strefa subdukcji, prądy konwekcyjne</i> • rozróżnia na schemacie strefy spredingu i subdukcji • wskazuje na mapie świata przebieg granic płyt litosfery 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia założenia teorii dryfu kontynentów A. Wegenera • przedstawia założenia teorii tektoniki płyt litosfery • wymienia i wskazuje na mapie tektonicznej płyty litosfery i grzbiety śródoceaniczne 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia przyczyny wzajemnego przemieszczania się płyt litosfery i określa kierunki ich ruchu • omawia budowę strefy spredingu i strefy subdukcji oraz wymienia procesy w nich zachodzące • wskazuje na mapie strefy ryftowe oraz strefy subdukcji i kolizji płyt litosfery • wymienia przykłady zbieżnych i rozbieżnych granic płyt litosfery 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia dowody dryfu kontynentów • wyjaśnia mechanizm działania prądów konwekcyjnych • omawia na podstawie schematu etapy rozwoju ryftu 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje zależność między ruchami płyt litosfery a rozmieszczeniem pasm górskich oraz grzbietów śródoceanicznych
54.	Ruchy górotwórcze	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminu <i>procesy endogeniczne</i> • wymienia przejawy procesów endogenicznych • wymienia nazwy najważniejszych orogenez w dziejach Ziemi 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia obszary fałdowań kaledońskich, hercyńskich i alpejskich oraz wskazuje je na mapie • porównuje na podstawie fotografii cechy gór powstałych w orogenezie kaledońskiej i alpejskiej 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje na podstawie mapy tematycznej budowę podstawowych struktur tektonicznych • wyjaśnia proces powstawania gór 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia zależność między wiekiem orogenezy a wysokością gór 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje różnicę w procesach powstawania gór, np. Himalajów i Andów
55.	Deformacje tektoniczne i typy genetyczne gór	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>deformacja tektoniczna, uskoki, zrąb</i> • wymienia typy genetyczne gór 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia elementy fałdu i uskoku • charakteryzuje na podstawie schematu typy genetyczne gór • podaje przykłady gór fałdowych, zrąbów i wulkanicznych 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje różnice między górami fałdowymi a górami zrąbowymi • wskazuje na mapie obszary występowania różnych typów gór 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje na podstawie schematu powstawanie podstawowych struktur tektonicznych (intruzji, deformacji ciągłych i nieciągłych) 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje etapy powstawania gór fałdowych i zrąbów
56.	Plutonizm i wulkanizm	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>plutonizm, wulkanizm</i> • wymienia na podstawie 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje przebieg i występowanie zjawisk plutonicznych 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje skutki procesów plutonicznych • charakteryzuje przebieg zjawisk 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje zależność między budową wulkanu a przebiegiem jego erupcji 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje związek występowania zjawisk wulkanicznych z przebiegiem granic płyt

		<p>schematu typy i intruzji magmatycznych</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na mapie największe wulkany na świecie 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia przyczyny zjawisk wulkanicznych • wymienia na podstawie schematu elementy wulkanu • wymienia produkty erupcji wulkanicznych • podaje przykłady obszarów wulkanicznych na świecie 	<p>wulkanicznych</p> <ul style="list-style-type: none"> • klasyfikuje typy wulkanów według różnych kryteriów 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje negatywne i pozytywne skutki zjawisk wulkanicznych • opisuje katastrofy wywołane wybuchami wulkanów 	<p>litosfery</p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady wykorzystania energii wnętrza Ziemi w gospodarce
57.	Trzęsienia ziemi	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>trzęsienie ziemi, sejsmograf</i> • wymienia rodzaje trzęsień ziemi • wymienia skale opisujące trzęsienia ziemi • wskazuje na mapie obszary występowania trzęsień ziemi 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia schemat rozchodzenia się fal sejsmicznych • odróżnia hipocentrum od epicentrum • dokonuje podziału trzęsień ziemi ze względu na genezę • wskazuje na mapie obszary sejsmiczne, pensejsmiczne i asejsmiczne 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia przyczyny trzęsień ziemi • wyjaśnia przyczyny rozmieszczenia stref sejsmicznych na Ziemi • wskazuje na mapie obszary występowania podstawowych typów trzęsień ziemi 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje zależność między ruchami płyt litosfery i trzęsieniami Ziemi • opisuje katastrofy wywołane trzęsieniami ziemi 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia sposoby ochrony przed skutkami trzęsień ziemi • ocenia warunki życia i działalności człowieka na obszarach aktywnych sejsmicznie
58.	Ruchy epejrogeniczne oraz izostatyczne	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>transgresja morza, regresja morza, ruchy talasogeniczne</i> • wskazuje na mapie przykłady obszarów objętych ruchami obniżającymi i ruchami wznoszącymi 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje podobieństwa i różnice między ruchami epejrogenicznymi a izostatycznymi • wymienia i wskazuje na mapie światła obszary poddawane współcześnie ruchom epejrogenicznym i izostatycznym 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje przyczyny procesów epejrogenicznych i izostatycznych • podaje dowody na istnienie ruchów epejrogenicznych 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia na podstawie mapy ruchy izostatyczne na Półwyspie Skandynawskim • opisuje skutki procesów epejrogenicznych i izostatycznych 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia znaczenie gospodarcze ruchów epejrogenicznych i izostatycznych
59.	Wielkie formy ukształtowania lądów	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia formy ukształtowania pionowego i poziomego lądów • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>depresja, kryptodepresja</i> • wskazuje na mapie hipsometrycznej niziny, wyżyny i wybrane pasma górskie oraz depresje 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje i podaje przykłady wielkich form ukształtowania powierzchni Ziemi • porównuje na podstawie danych statystycznych ukształtowanie powierzchni kontynentów 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje ukształtowanie powierzchni Ziemi jako efekt oddziaływania procesów endogenicznych 	<ul style="list-style-type: none"> • kreśli krzywą hipsograficzną wybranego obszaru 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje na przykładach zależność wielkich form rzeźby od budowy skorupy ziemskiej • omawia wpływ procesów endogenicznych na budowę geologiczną i ukształtowanie powierzchni Ziemi
60.	Wielkie formy ukształtowania oceanów	<ul style="list-style-type: none"> • wyróżnia formy dna oceanicznego • odróżnia szelfy od stoków kontynentalnych 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje wielkie formy dna oceanicznego • porównuje na podstawie danych statystycznych ukształtowanie głębokościowe oceanów 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na mapie wielkie formy ukształtowania dna morskich i oceanicznych • wskazuje na mapie rowy oceaniczne 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia przyczyny powstawania rowów oceanicznych • oblicza największą deniwelację na Ziemi 	<ul style="list-style-type: none"> • kreśli krzywą batymetryczną
61./62.	Powtórzenie i sprawdzenie wiadomości z rozdziału <i>Wnętrze Ziemi. Procesy endogeniczne</i>					

VI. PROCESY EGZOGENICZNE

63.	Wietrzenie skał	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wietrzenie, zwietrzelina</i> • wymienia i rozróżnia rodzaje wietrzenia • wymienia produkty wietrzenia • wymienia rodzaje wietrzenia fizycznego 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • klasyfikuje procesy egzogeniczne kształtujące powierzchnię Ziemi • opisuje typy wietrzenia • opisuje etapy wietrzenia mrozowego • podaje przykłady skał podlegających intensywnemu wietrzeniu chemicznemu • wskazuje na mapie obszary, na których zachodzą intensywne procesy wietrzenia 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje czynniki odpowiedzialne za przebieg wietrzenia chemicznego i biologicznego • omawia przebieg procesu wietrzenia • charakteryzuje produkty i formy powstałe w wyniku wietrzenia fizycznego • wskazuje dominujący typ wietrzenia w określonej strefie klimatycznej 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wykazuje zależność między klimatem a typem wietrzenia • podaje przykłady form powstałych wskutek wietrzenia • opisuje skutki procesów wietrzenia 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie wietrzenia jako procesu przygotowującego do przekształcenia rzeźby powierzchni Ziemi
64.	Ruchy masowe	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>denudacja, ruchy masowe, erozja</i> • wymienia podstawowe rodzaje ruchów masowych • podaje różnicę między odpadaniem a obrywaniem, osuwaniem a spłyzywaniem 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia przyczyny powstawania ruchów masowych • omawia na podstawie schematów rodzaje ruchów masowych 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wykazuje wpływ budowy geologicznej danego obszaru na grawitacyjne ruchy masowe • wyjaśnia przyczyny powstawania spływów błotnych i ziemnych 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje konsekwencje ruchów masowych • wykazuje na przykładach zależność ruchów masowych od rzeźby terenu, klimatu i warunków wodnych 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wykazuje wpływ działalności człowieka na intensywność ruchów masowych
65.	Procesy krasowe	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia skały rozpuszczalne przez wodę • wyjaśnia znaczenie terminu <i>krasowienie</i> • wymienia formy krasu powierzchniowego i podziemnego 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • odróżnia formy krasu powierzchniowego i podziemnego • wymienia i rozpoznaje formy szaty naciekowej w jaskini • wskazuje na mapie świata i Europy obszary krasowe 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje czynniki, które wpływają na przebieg zjawisk krasowych • wymienia etapy rozwoju form krasu powierzchniowego • odróżnia wywierzynisko od ponoru • wyjaśnia proces powstawania jaskiń 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje wpływ procesów krasowych na rzeźbę obszarów zbudowanych ze skał węglanowych 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje zagrożenia występujące w jaskiniach wywołane działalnością człowieka
66.	Rzeźbotwórcza działalność rzek	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>erozja wgłębna, erozja wsteczna, erozja boczna, akumulacja</i> • wymienia czynniki wpływające na tempo erozji rzecznej • wymienia rodzaje erozji rzecznej • wymienia elementy doliny 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównuje cechy rzeki w biegu górnym, środkowym i dolnym • wymienia przykłady form powstałych w wyniku erozji i akumulacji • opisuje na podstawie schematu elementy doliny rzecznej • odróżnia terasę zalewową od nadzalewowej 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia przyczyny zróżnicowania procesów rzeźbotwórczych na poszczególnych odcinkach rzeki • wyjaśnia na podstawie schematu proces erozji wstecznej • omawia na podstawie schematów fazy rozwoju meandrów i starorzeczy 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje przebieg oraz efekty erozyjnej i akumulacyjnej działalności wód płynących • oblicza przedętny spadek rzeki • opisuje na podstawie schematu powstawanie teras rzecznych • opisuje rzeźbotwórczą działalność wód opadowych (erozja wąwozowa) 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje możliwości zagospodarowania teras zalewowych i nadzalewowych

		<p>rzecznej</p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady rzek o różnych typach ujść 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia rodzaje ujść rzecznych i wskazuje ich przykłady na mapie 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia proces powstawania delty • wyjaśnia, w jakich warunkach zachodzi erozja wąwozowa 		
67.	Rzeźbotwórcza działalność lodowców górskich	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia podstawowe formy powstałe w wyniku działalności lodowca górskiego • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>egzaracja, muton, dolina U-kształtna, cyrk lodowcowy, detrakcja, detersja, dolina zawieszona, wygłady lodowcowe, kem, oz, drumlin</i> • wymienia rodzaje moren • podaje przykłady lodowców górskich na świecie 	<ul style="list-style-type: none"> • wyróżnia rodzaje rzeźbotwórczej działalności lodowców • dokonuje podziału form rzeźby polodowcowej na formy erozyjne i akumulacyjne • rozróżnia formy powstałe w wyniku działalności lodowców górskich • wyjaśnia powstawanie różnych typów moren 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje przebieg niszczącej działalności lodowca górskiego • opisuje na podstawie schematu powstawanie doliny U-kształtnej 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje skutki działalności lodowców górskich 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje przebieg erozyjnej i akumulacyjnej działalności lodowców i wymienia formy powstałe w jej wyniku
68.	Rzeźbotwórcza działalność lądolodów i wód polodowcowych	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia podstawowe formy powstałe w wyniku działalności lądolodu • wskazuje na mapie przykładowe obszary o rzeźbie młodoglacjalnej 	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia formy powstałe w wyniku działalności lądolodów • wymienia formy fluwioglacjalne • wymienia przykłady niszczącej i budującej działalności wód polodowcowych 	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnia rzeźbę staroglacjalną od młodoglacjalnej • wyjaśnia na podstawie schematu powstawanie sańdrów i pradolin • opisuje na podstawie schematu proces powstawania kemów 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje skutki działalności lądolodów • odróżnia skutki działalności lądolodów od skutków działalności lodowców górskich 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia wpływ lądolodów na rzeźbę powierzchni Ziemi
69.	Rzeźbotwórcza działalność wiatru	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, na czym polega erozja eoliczna • wymienia formy powstałe w wyniku niszczącej i budującej działalności wiatru • wymienia rodzaje pustyni i wskazuje ich przykłady na mapie 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia czynniki wpływające na siłę transportową wiatru • charakteryzuje niszczącą i budującą działalność wiatru • omawia budowę wydmy parabolicznej i barchanu • charakteryzuje typy pustyni i wskazuje ich rozmieszczenie 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje warunki sprzyjające rzeźbotwórczej działalności wiatru • wykazuje zależność kształtu wydmy od klimatu • opisuje proces powstawania grzybów skalnych • opisuje powstawanie pokryw lessowych i wymienia nazwy obszarów, na których one występują 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje przebieg oraz efekty erozji i akumulacji eolicznej • wymienia zagrożenia dla działalności człowieka spowodowane deflacją oraz niszczeniem skał przez piasek niesiony wiatrem 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia związek między lessami występującymi w Europie a plejstoceniowymi lądolodami
70.	Rzeźbotwórcza działalność morza	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>abrazja, platforma abrazyjna, nisza abrazyjna</i> • wymienia czynniki wpływające na intensywność niszczącej działalności morza 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia przykłady niszczącej i budującej działalności fal i prądów morskich • wymienia elementy klifu 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia na podstawie schematu proces powstawania klifu • wyjaśnia proces powstawania mierzei 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje przebieg oraz efekty niszczącej i budującej działalności morza • porównuje rzeźbotwórczą działalność morza na wybrzeżu wysokim i niskim 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady skutków oddziaływania wody morskiej w strefie wybrzeża

71.	Typy wybrzeży morskich	<ul style="list-style-type: none"> wymienia na podstawie mapy podstawowe typy wybrzeży 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje podstawowe typy wybrzeży na mapie i fotografii opisuje typy genetyczne wybrzeży 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje powstawanie atolu porównuje typy wybrzeży 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje wybrzeża powstałe przy udziale organizmów żywych podaje przykłady zagrożeń dla rozwoju raf koralowych na świecie 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje rolę wybrzeży w gospodarczej działalności człowieka
72./73.	Powtórzenie i sprawdzenie wiadomości z rozdziału <i>Procesy egzogeniczne</i>					
VII. GLEBY. BIOSFERA						
74.	Powstawanie gleb	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: <i>gleba, proces glebotwórczy, poziom glebowy, profil glebowy</i> wymienia czynniki rozwoju gleb wymienia na podstawie schematu poziomy glebowe 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje procesy glebotwórcze charakteryzuje na podstawie schematów profili glebowych najważniejsze poziomy glebowe podaje różnice między żyznością a urodzajnością wymienia przykłady gleb o różnym odczynie pH 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia czynniki glebotwórcze z uwzględnieniem czynników abiotycznych i biotycznych rozdziela główne procesy glebotwórcze opisuje cechy poszczególnych poziomów profilu glebowego opisuje kompleksy rolniczej przydatności gleb 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia wpływ procesu glebotwórczego na żyzność gleb podaje przykłady negatywnego oddziaływania człowieka na urodzajność gleb 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> wykazuje ciąg zależności występujących między procesami glebotwórczymi, poziomem glebowym, profilem glebowym a typem gleb
75.	Typy genetyczne gleb	<ul style="list-style-type: none"> wymienia podstawowe typy gleb rozdziela gleby strefowe i astrefowe 	<ul style="list-style-type: none"> omawia cechy gleb strefowych, astrefowych i pozastrefowych opisuje rozmieszczenie głównych typów gleb na podstawie mapy analizuje wybrane profile glebowe 	<ul style="list-style-type: none"> omawia genezę wybranych typów gleb strefowych, astrefowych i pozastrefowych przyporządkowuje gleby strefowe do stref klimatycznych i roślinnych przyporządkowuje gleby strefowe do skał podłoża i warunków wodnych 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia przydatność rolniczą gleb strefowych, astrefowych i pozastrefowych rozpoznaje typy gleb na podstawie opisu i schematu profilu glebowego 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje wpływ czynników antropogenicznych na degradację gleb
76.	Świat roślin	<ul style="list-style-type: none"> podaje nazwy formacji roślinnych na świecie wymienia czynniki wpływające na zróżnicowanie szaty roślinnej na Ziemi wymienia dominujące gatunki roślin w każdej ze stref roślinnych 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje poszczególne formacje roślinne na Ziemi wskazuje na mapie zasięg występowania głównych stref roślinnych 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia związek między strefami klimatu a formacjami roślinnymi opisuje przyczyny nierównomiernego rozmieszczenia stref roślinnych na Ziemi charakteryzuje piętrowość roślinną obszarów górskich na Ziemi 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady przystosowania się roślin do warunków środowiska przyrodniczego omawia piętra klimatyczno-roślinne na przykładach wybranych gór położonych na różnych szerokościach geograficznych wyjaśnia zróżnicowanie zbiorowisk roślinnych na świecie 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje i opisuje formacje roślinne na różnych kontynentach oraz w określonej części świata wykazuje związek pomiędzy cechami roślinności a warunkami danego środowiska

77.	Świat zwierząt	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnienia znaczenia terminów: <i>fauna, endemit</i> • wymienia i wskazuje na mapie krainy i królestwa zoogeograficzne • wymienia charakterystyczne zwierzęta żyjące w poszczególnych krainach zoogeograficznych 	<ul style="list-style-type: none"> • wyróżnia krainy i królestwa zoogeograficzne • charakteryzuje wybrane krainy zoogeograficzne • wymienia strefy życia w wodach oraz charakteryzuje jedną z nich 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnienia geograficzne przyczyny różnicowania świata zwierzęcego • wymienia bariery ograniczające rozprzestrzenianie się zwierząt na Ziemi • przyporządkowuje typowe gatunki fauny do poszczególnych krain zoogeograficznych 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady przysposobienia się zwierząt do warunków środowiska przyrodniczego • opisuje i ocenia warunki życia w poszczególnych strefach mórz i oceanów • charakteryzuje faunę w strefach mórz i oceanów 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje na przykładach zależność świata zwierzęcego od budowy geologicznej, klimatu, warunków wodnych i gleby • wyjaśnienia przyczyny występowania endemitów na Ziemi
78.	Strefy krajobrazowe na Ziemi	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia czynniki przyrodnicze i antropogeniczne wpływające na kształtowanie się krajobrazu na Ziemi • wymienia strefy krajobrazowe na Ziemi i wskazuje je na mapie 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje komponenty środowiska przyrodniczego w strefie krajobrazowej • wymienia wybrane parki narodowe w poszczególnych strefach krajobrazowych i wskazuje je na mapie 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje cechy środowiska przyrodniczego i formy gospodarowania w poszczególnych strefach krajobrazowych na Ziemi 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady oddziaływania komponentów środowiska przyrodniczego na człowieka w poszczególnych strefach krajobrazowych • wykazuje na podstawie map tematycznych strefowe i astrefowe zróżnicowanie środowiska przyrodniczego Ziemi 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnienia zależności między środowiskiem przyrodniczym a życiem człowieka • charakteryzuje wybrane środowisko strefowe lub astrefowe
79.	Interakcje między poszczególnymi sferami Ziemi	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia sfery Ziemi i wskazuje po jednym przykładzie oddziaływań pomiędzy wybranymi sferami • podaje przykłady sfer Ziemi kształtowanych przez procesy endogeniczne 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia przykłady oddziaływania i wpływu ruchów Ziemi na hydrosferę • wyjaśnienia powstawanie wiatrów w wyniku czynników atmosferycznych • omawia wpływ organizmów żywych na hydrosferę • omawia i podaje przykłady wpływu obszarów leśnych na klimat lokalny • opisuje na przykładach wpływ litosfery na procesy glebotwórcze • podaje przykłady wpływu rodzaju podłoża na rzeźbę terenu 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia efekty działania siły odśrodkowej Ziemi i jej wpływ na litosferę • wyjaśnienia wpływ ruchów endogenicznych na zmiany linii brzegowej mórz i jezior oraz zmiany biegu rzeki • omawia czynniki warunkujące strefowość klimatyczno-roślinno-glebową • omawia wpływ biosfery i pedosfery na rozwój procesów stokowych 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje wpływ oddziaływania ciał niebieskich na poszczególne sfery Ziemi • ocenia skutki działania atmosfery na rzeźbę terenu • wyjaśnienia zależność występowania lodowców od warunków klimatycznych i ukształtowania powierzchni • podaje przykłady wpływu wielkości opadów atmosferycznych na reżim rzek oraz tempo denudacji 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia na przykładach wpływ różnych typów klimatu na litosferę • wykazuje związek sieci hydrograficznej danego obszaru z budową geologiczną • analizuje związki między litosferą a czynnikami klimatotwórczymi
80./81.	Powtórzenie i sprawdzenie wiadomości z rozdziału <i>Gleby. Biosfera</i>					
WARSZTATY TERENOWE						

82./84	Warsztaty terenowe – pomiar przepływu cieku wodnego	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przygotowuje materiał niezbędny do pomiarów przepływu cieku wodnego • ustala miejsce startu i mety odcinka pomiarowego • powtórza pomiar czasu, np. pięciokrotnie 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zapisuje dane pomiarowe w tabeli • oblicza średni czas pokonania odcinka pomiarowego przez pływaka 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dokonuje pomiarów szerokości potoku, a następnie głębokości cieku z wykorzystaniem taśmy mierniczej 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rysuje przekrój mokry potoku w skali 1:10 na papierze milimetrycznym • rysuje profil dna potoku • oblicza prędkość wody w nurcie w m/s, uwzględniając długość odcinka i czas przepływu pływaka 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • oblicza powierzchnię przekroju mokrego • oblicza przepływ cieku wodnego w m³/s, uwzględniając prędkość wody w nurcie i powierzchni przekroju mokrego
85./87	Warsztaty terenowe – analiza profilu glebowego	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje miejsce odkrywki pod względem użytkowania terenu 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje miejsce odkrywki z wykorzystaniem GPS, podając współrzędne geograficzne, wysokość n.p.m, a także ekspozycję odsłonecia 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje profil glebowy z uwzględnieniem liczby poziomów glebowych • nazywa poziomy glebowe (np. O, A, B), podaje barwę, określa miąższość poszczególnych warstw oraz głębokość występowania • wykonuje zadania z kart pracy 	<ul style="list-style-type: none"> • wykonuje za pomocą kwasomierza glebowego pomiary pH gleby i ustala jej odczyn • określa rodzaj gleby na podstawie obserwacji i pomocy dydaktycznych 	<ul style="list-style-type: none"> • przeprowadza obserwację i analizę więcej niż jednego typu gleby • porównuje profile glebowe i ustala poprawność przygotowanych opisów
88./90	Warsztaty terenowe – krajobraz najbliższej okolicy	<ul style="list-style-type: none"> • wyznacza kierunki świata w terenie • posługuje się busolą lub kompasem 	<ul style="list-style-type: none"> • wyznacza azymut w terenie • dokonuje pomiaru wysokości Słońca nad horyzontem, wykorzystując gnomon • posługuje się tablicami matematyczno-fizycznymi 	<ul style="list-style-type: none"> • wykonuje dokumentację fotograficzną • posługuje się mapą topograficzną 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje elementy ukształtowania powierzchni, roślinność, obiekty hydrologiczne i antropogeniczne 	<ul style="list-style-type: none"> • przygotowuje na podstawie zebranych materiałów prezentację multimedialną dotyczącą wpływu działalności człowieka na krajobraz najbliższej okolicy

Semestr drugi

Poziom wymagań						
Nr lekcji	Temat lekcji	dopuszczający	dostateczny	dobry	bardzo dobry	celujący
I. PRZEMIANY POLITYCZNE I GOSPODARCZE ŚWIATA						
1.	Lekcja organizacyjna					
2.	Klasyfikacja państw świata	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia znaczenie terminów: <i>morskie wody wewnętrzne, wody terytorialne, wyłączna strefa ekonomiczna</i> wymienia najczęstsze kryteria przyjmowane podczas formułowania definicji państwa wymienia kryteria podziału ustrojów politycznych państw świata wymienia państwa mające dwie stolice i wskazuje je na mapie 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia czynniki wpływające na zmianę liczby państw na świecie wskazuje na mapie świata przykłady krajów, których granice na wiążą do warunków przyrodniczych lub zostały wyznaczone w sposób sztuczny 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> analizuje zmiany liczby państw w Europie i na świecie przedstawia podział terytorialny mórz i oceanów analizuje podział wpływów na Antarktydzie 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia, dlaczego Antarktyda zgodnie z postanowieniami międzynarodowymi stanowi obszar międzynarodowy, objęty całkowitym zakazem eksploatacji surowców mineralnych 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> prognozuje zmiany liczby państw na podstawie wiedzy o problemach współczesnego świata
3.	Zmiany na mapie politycznej świata	<ul style="list-style-type: none"> wymienia okresy w historii powszechnej, które wpłynęły na obecny układ państw na mapie politycznej świata wymienia państwa powstałe w Europie po 1989 r. 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia czynniki wpływające na współczesny podział polityczny świata odczytuje na mapach aktualny podział polityczny świata wskazuje przykłady państw będących niegdyś kolonią podaje przykłady nowo utworzonych państw na świecie 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje kształtowanie się mapy politycznej świata do 1989 r. analizuje następstwa przemian społeczno-ustrojowych po 1989 r. 	<ul style="list-style-type: none"> ukazuje na przykładach procesy integracji i dezintegracji w Europie po 1989 r. opisuje wybrane ustroje polityczne na świecie 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia na wybranych przykładach procesy, w których wyniku powstały nowe państwa poza europejskie wymienia wpływ kształtowania się podziału politycznego świata na inne elementy przestrzeni geograficznej

4.	Mierniki poziomu rozwoju krajów	<ul style="list-style-type: none"> wymienia główne mierniki i wskaźniki rozwoju społeczno-gospodarczego wymienia przykłady państw o różnym poziomie rozwoju gospodarczego 	<ul style="list-style-type: none"> definiuje wybrane ekonomiczne mierniki wzrostu gospodarczego porównuje strukturę PKB państw znajdujących się na różnych poziomach rozwoju gospodarczego 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje HDI porównuje składowe HDI w wybranych państwach 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje przestrzenne zróżnicowanie wartości PKB i HDI na świecie omawia podstawowe cechy gospodarcze, demograficzne i społeczne państw o różnym poziomie rozwoju gospodarczego wyjaśnia wpływ rozwoju społeczno-gospodarczego świata na inne elementy przestrzeni geograficznej (<i>Interakcje</i>) 	<ul style="list-style-type: none"> uzasadnia potrzebę konstruowania syntetycznych mierników rozwoju społeczno-gospodarczego, np. HDI
5.	Powtórzenie i sprawdzenie wiadomości z rozdziału <i>Przemiany polityczne i gospodarcze świata</i>					
II. LUDNOŚĆ I URBANIZACJA						
6.	Liczba ludności świata i jej zmiany	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia i wskazuje na mapie świata najludniejsze państwa podaje różnice w zaludnieniu wg kontynentów wymienia przykłady państw o wysokim i niskim współczynniku przyrostu naturalnego 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia etapy zaludniania Ziemi podaje czynniki wpływające na zróżnicowanie przyrostu naturalnego na świecie oblicza współczynnik przyrostu naturalnego 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> analizuje liczbę ludności świata i jej zmiany oblicza tempo zmian liczby ludności na danym obszarze za pomocą wskaźnika dynamiki analizuje zróżnicowanie przyrostu naturalnego na świecie 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia przyczyny oraz skutki tempa wzrostu liczby ludności w skali globalnej i regionalnej ukazuje na przykładach konsekwencje wysokiego współczynnika przyrostu naturalnego wyjaśnia wpływ zmian ludnościowych na środowisko przyrodnicze i inne elementy przestrzeni społeczno-gospodarczej i kulturowej (<i>Interakcje</i>) 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> prognozuje zmiany liczby ludności świata i poszczególnych kontynentów
7.	Teoria rozwoju demograficznego	<ul style="list-style-type: none"> wymienia teorie rozwoju społeczeństw wymienia fazy przejścia demograficznego wymienia przykłady państw znajdujących się w poszczególnych fazach przejścia demograficznego wyjaśnia znaczenie terminów: <i>eksplozja demograficzna</i>, <i>implozja demograficzna</i> 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje etapy rozwoju demograficznego ludności na podstawie wykresu wymienia fazy przejścia demograficznego, w których następuje eksplozja demograficzna wymienia przyczyny eksplozji demograficznej oraz implozji demograficznej 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje model przejścia demograficznego na wybranych przykładach analizuje fazy przejścia epidemiologicznego na wybranych przykładach opisuje etapy rozwoju demograficznego ludności na przykładach wybranych państw świata opisuje przestrzenne zróżnicowanie eksplozji demograficznej i implozji demograficznej 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje przyczyny i skutki eksplozji demograficznej i implozji demograficznej 	<ul style="list-style-type: none"> ukazuje przyczyny zmian demograficznych i epidemiologicznych w krajach wysoko rozwiniętych gospodarczo

8.	Zróżnicowanie demograficzne społeczeństw	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady społeczeństwa młodego i starego • odczytuje z wykresów średnią długość trwania życia w wybranych krajach świata • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>współczynnik feminizacji</i>, <i>współczynnik maskulinizacji</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje czynniki kształtujące strukturę wieku ludności • wymienia typy demograficzne społeczeństw • charakteryzuje społeczeństwa młode, zastojowe i stare na przykładach wybranych państw świata 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje strukturę wieku i płci ludności na przykładach wybranych państw świata (na podstawie danych statystycznych) • wyjaśnia konsekwencje starzenia się społeczeństwa • oblicza współczynnik feminizacji i współczynnik maskulinizacji 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia problemy społeczno-gospodarcze związane ze starzeniem się społeczeństw wybranych krajów Europy Zachodniej • analizuje i ocenia zróżnicowanie ludności pod względem przeciętnej długości trwania życia, dzietności oraz umieralności niemowląt 	<ul style="list-style-type: none"> • prognozuje zmiany udziału głównych grup wiekowych ludności Unii Europejskiej na podstawie różnorodnych źródeł
9.	Rozmieszczenie ludności na świecie	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia typy obszarów wg podziału ze względu na aktualny stopień zaludnienia • podaje główne cechy rozmieszczenia ludności na świecie • wymienia obszary o dużej i małej gęstości zaludnienia na świecie • określa gęstość zaludnienia na poszczególnych kontynentach 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia czynniki przyrodnicze i poza przyrodnicze rozmieszczenia ludności na świecie • wskazuje obszary największej i najmniejszej koncentracji ludności na świecie na podstawie mapy tematycznej • przedstawia przyczyny dużej koncentracji ludności na wybranym obszarze • oblicza wskaźnik gęstości zaludnienia dla wybranych państw 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje rozmieszczenie ludności na świecie na podstawie mapy tematycznej • wykazuje wpływ barier osadniczych na rozmieszczenie ludności na świecie • porównuje czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności w krajach wysoko i słabo rozwiniętych gospodarczo • analizuje wpływ czynników przyrodniczych i poza przyrodniczych na rozmieszczenie ludności na świecie 	<ul style="list-style-type: none"> • ukazuje przyrodnicze i społeczno-gospodarcze skutki nierównomiernego rozmieszczenia ludności na świecie • analizuje wskaźniki gęstości zaludnienia w wybranych państwach 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego w analizach demograficznych stosuje się wskaźnik gęstości zaludnienia i wskaźnik fizjologicznej gęstości zaludnienia
10.	Przyczyny i konsekwencje migracji ludności	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>migracja</i>, <i>imigracja</i>, <i>emigracja</i>, <i>reemigracja</i>, <i>saldo migracji</i>, <i>przyrost rzeczywisty</i> • podaje przykłady państw o dodatnim i ujemnym saldzie migracji zagranicznych na podstawie mapy tematycznej 	<ul style="list-style-type: none"> • klasyfikuje migracje • wyjaśnia przyczyny migracji • podaje kierunki współczesnych migracji zagranicznych na świecie • oblicza współczynnik przyrostu rzeczywistego ludności 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje przyczyny i konsekwencje migracji ludności w różnych państwach • analizuje kierunki współczesnych migracji zewnętrznych i wewnętrznych • podaje pozytywne i negatywne skutki ruchów migracyjnych 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia rodzaje i przyczyny uchodźstwa oraz podaje przykłady tego rodzaju migracji 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje problem uchodźstwa na wybranych przykładach
11.	Zróżnicowanie rasowe i narodowościowe ludności	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia główne i mieszane odmiany ludzkie • wyjaśnia znaczenie terminu <i>rasizm</i> • wymienia przykłady krajów jednolitych oraz zróżnicowanych pod względem narodowościowym 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje rozmieszczenie odmian ludzkich na świecie na podstawie mapy tematycznej • klasyfikuje języki świata ze szczególnym uwzględnieniem grup językowych rodziny indoeuropejskiej • wymienia najbardziej rozpowszechnione języki świata na podstawie danych 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje strukturę etniczną i narodowościową ludności świata • wskazuje przyczyny upowszechniania się wybranych języków na świecie 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia skutki zróżnicowania narodowościowego i etnicznego ludności na przykładach • wskazuje konsekwencje upowszechniania się wybranych języków na świecie 	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia konieczność walki z rasizmem • omawia wpływ podbojów kolonialnych na zróżnicowanie językowe świata

			statystycznych			
12.	Zróżnicowanie religijne i kulturowe ludności	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnienia znaczenia terminu <i>religia</i> • wymienia nazwy religii uniwersalnych • wymienia przykłady krajów jednolitych oraz zróżnicowanych pod względem religijnym i kulturowym 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje zróżnicowanie religijne i kulturowe świata • przedstawia strukturę wyznaniową na świecie na podstawie danych statystycznych • charakteryzuje kręgi kulturowe (cywilizacyjne) na świecie oraz wskazuje ich zasięg na mapie 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia konsekwencje zróżnicowania religijnego i kulturowego ludności 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia znaczenie czynników społeczno-kulturowych w rozwoju gospodarczym wybranych regionów świata 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia wpływ religii na postawy społeczne i gospodarkę państw
13.	Struktura zawodowa ludności świata	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia kategorie ludności na rynku pracy • wymienia czynniki decydujące o poziomie aktywności zawodowej ludności 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje czynniki decydujące o poziomie aktywności zawodowej ludności • opisuje współczynnik aktywności zawodowej wg płci w wybranych państwach na podstawie danych statystycznych • omawia strukturę zatrudnienia w poszczególnych fazach rozwoju gospodarczego 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje strukturę zawodową ludności wybranych państw • oblicza współczynnik aktywności zawodowej 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnienia zróżnicowanie struktury zatrudnienia w wybranych państwach i jej związek z poziomem rozwoju państwa • omawia przyczyny zmian zachodzących na rynku pracy w krajach o różnym poziomie rozwoju gospodarczego 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia zmiany w strukturze zatrudnienia wraz z rozwojem gospodarczym, a także ich konsekwencje na świecie oraz w wybranych krajach • charakteryzuje współczesne formy zatrudnienia
14.	Bezrobocie na świecie	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnienia znaczenia terminów: <i>stopa bezrobocia, bezrobocie ukryte</i> • wymienia rodzaje bezrobocia 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje przyczyny bezrobocia na świecie • oblicza współczynnik (stopę) bezrobocia 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje zróżnicowanie stopy bezrobocia w wybranych państwach na podstawie danych statystycznych • charakteryzuje rodzaje bezrobocia 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje pozytywne i negatywne skutki bezrobocia • opisuje problem pracy dzieci – przyczyny, konsekwencje i obszary występowania 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia działania państw podejmowane w celu ograniczenia bezrobocia • przedstawia psychospołeczne skutki bezrobocia na podstawie materiałów źródłowych
15.	Geograficzne uwarunkowania stanu zdrowia ludności	<ul style="list-style-type: none"> • omawia czynniki wpływające na stan zdrowia ludzi na świecie • wyjaśnienia przyczyny i skutki występowania chorób na świecie • wymienia typowe choroby w krajach wysoko i słabo rozwiniętych gospodarczo 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje choroby cywilizacyjne, w tym otyłość • wymienia przyczyny zgonów w najbogatszych państwach i krajach słabo rozwiniętych 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje społeczne i gospodarcze skutki występowania chorób na świecie • analizuje geograficzne uwarunkowania stanu zdrowia ludności świata 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia zróżnicowanie dostępu do usług medycznych w różnych krajach świata na podstawie mapy tematycznej • wyjaśnienia, na czym polega profilaktyka chorób 	<ul style="list-style-type: none"> • proponuje globalne i regionalne działania, które można podjąć w celu zwalczania chorób cywilizacyjnych i zakaźnych
16.	Osadnictwo wiejskie i miejskie	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia rodzaje jednostek osadniczych • podaje charakterystyczne cechy wsi • wymienia funkcje miast • podaje przykłady miast o różnych funkcjach 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje czynniki lokalizacji i rozwoju jednostek osadniczych • charakteryzuje nowe funkcje wsi • opisuje wybrane funkcje miast 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje typy genetyczne kształtów wsi • opisuje wpływ czynników przyrodniczych i antropogenicznych na kształtowanie się sieci osadniczej • rozpoznaje typy miast i zespołów miejskich na świecie 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnienia przyczyny przemian zachodzących współcześnie w osadnictwie wiejskim • określa strukturę funkcjonalno-przestrzenną różnych miast • ocenia zmiany struktury funkcjonalno-przestrzennej miast wraz z rozwojem państw 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia cechy fizjonomiczne miast typowe dla różnych regionów świata oraz ich zmiany wraz z rozwojem gospodarczym

17.	Urbanizacja na świecie	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnienia znaczenia terminów: <i>urbanizacja, wskaźnik urbanizacji</i> • wymienia płaszczyzny i fazy urbanizacji • wskazuje na mapie najludniejsze zespoły miejskie świata 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje płaszczyzny urbanizacji • opisuje fazy urbanizacji • opisuje typy zespołów miejskich i wskazuje je na mapie • wymienia przykłady megalopolis na świecie • przedstawia procesy urbanizacyjne na świecie 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje przyczyny urbanizacji w wybranych regionach • porównuje zmiany liczby ludności w wybranych miastach świata na podstawie danych statystycznych • opisuje zmiany w krajobrazie wielkich miast w różnych regionach świata • wyjaśnienia przyczyn zróżnicowania poziomu urbanizacji w różnych częściach świata 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje skutki urbanizacji w wybranych regionach świata • porównuje układ przestrzenny głównych typów zespołów miejskich • opisuje zróżnicowanie poziomu życia ludzi w miastach różnych typów i o różnej wielkości 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje problemy mieszkańców wielkich miast w państwach słabo i wysoko rozwiniętych gospodarczo
18./19.	Powtórzenie i sprawdzenie wiadomości z rozdziału <i>Ludność i urbanizacja</i>					
III. ROLNICTWO						
20.	Czynniki rozwoju rolnictwa	Uczeń poprawnie: <ul style="list-style-type: none"> • wymienia przyrodnicze i poza przyrodnicze czynniki rozwoju rolnictwa • określa funkcje rolnictwa 	Uczeń poprawnie: <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje warunki klimatyczno-glebowe do produkcji rolnej na świecie na podstawie mapy tematycznej • ocenia poziom mechanizacji i chemizacji rolnictwa w wybranych krajach świata na podstawie danych statystycznych 	Uczeń poprawnie: <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnienia wpływ czynników społeczno-ekonomicznych na rozwój rolnictwa na wybranych przykładach • analizuje mierniki wielkości gospodarstw rolnych w wybranych państwach 	Uczeń poprawnie: <ul style="list-style-type: none"> • ocenia środowisko przyrodnicze ze względu na możliwości rozwoju rolnictwa na wybranych przykładach • ocenia poziom kultury rolnej oraz strukturę wielkościową i własnościową gospodarstw rolnych w wybranych krajach świata 	Uczeń poprawnie: <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia korzyści dla rolnictwa wynikające ze zwiększenia mechanizacji i chemizacji rolnictwa
21.	Użytkowanie ziemi na świecie	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia formy użytkowania ziemi • wymienia państwa o największym udziale gruntów ornych w strukturze użytkowania ziemi 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje elementy struktury użytkowania ziemi na podstawie wykresu • wskazuje przyczyny dużego zróżnicowania udziału gruntów ornych w strukturze użytkowania ziemi w wybranych państwach 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia wpływ czynników społeczno-gospodarczych na strukturę użytkowania ziemi • przedstawia zróżnicowanie struktury użytkowania ziemi na świecie na podstawie danych statystycznych 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje przyczyny i skutki zmian wielkości powierzchni gruntów ornych, użytków zielonych, nie użytków oraz lasów na przykładach państw leżących na różnych kontynentach 	<ul style="list-style-type: none"> • proponuje sposoby wykorzystania nieużytków do celów rolniczych
22.	Rolnictwo uprzemysłowione i rolnictwo ekologiczne	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia cechy rolnictwa uprzemysłowionego i rolnictwa ekologicznego • wskazuje na mapie regiony, w których przeważa rolnictwo uprzemysłowione • wyjaśnienia znaczenie GMO 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnienia przyczyny rozwoju rolnictwa uprzemysłowionego i rolnictwa ekologicznego • wskazuje rejony upraw roślin zmodyfikowanych genetycznie na mapie świata 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje wybrane wskaźniki rolnictwa uprzemysłowionego 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje skutki rozwoju rolnictwa uprzemysłowionego i rolnictwa ekologicznego 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje problemy związane z upowszechnianiem się roślin uprawnych zmodyfikowanych genetycznie

23.	Typy rolnictwa i główne regiony rolnicze na świecie	<ul style="list-style-type: none"> wymienia kryteria podziału rolnictwa wskazuje na mapie obszary występowania rolnictwa intensywnego i rolnictwa ekstensywnego 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia typy rolnictwa i omawia ich rozmieszczenie na świecie omawia różnice między rolnictwem intensywnym a ekstensywnym charakteryzuje główne regiony rolnicze na świecie na podstawie mapy tematycznej 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje cechy rolnictwa pierwotnego, tradycyjnego i rynkowego porównuje gospodarkę rolną w wybranych regionach rolniczych 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje różnice w intensywności rolnictwa w wybranych krajach świata 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia argumenty za i przeciw wybranym sposobom intensyfikacji produkcji rolnej
24.	Produkcja roślinna na świecie	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia podział roślin uprawnych ze względu na cechy biologiczne i produkcyjne wymienia rośliny należące do poszczególnych grup wymienia czołowych producentów wybranych roślin uprawnych 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia zastosowanie roślin uprawnych opisuje rozmieszczenie upraw głównych ziemiopłodów na podstawie map tematycznych 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje rozmieszczenie i wielkość produkcji roślinnej w wybranych regionach świata omawia czynniki wpływające na zróżnicowanie wysokości plonów zbóż w wybranych krajach oblicza wielkość plonów 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie uprawy zbóż, roślin przemysłowych oraz używek na świecie 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia wpływ czynników przyrodniczych i społeczno-ekonomicznych rozwoju rolnictwa na wielkość, rozmieszczenie i specjalizację produkcji rolnej w różnych regionach świata
25.	Produkcja zwierzęca na świecie	<ul style="list-style-type: none"> wymienia czynniki wpływające na produkcję zwierzęcą wymienia produkty pochodzenia zwierzęcego przedstawia państwa o największym поголовiu wybranych zwierząt gospodarskich 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje kierunki chowu zwierząt przedstawia typy chowu zwierząt gospodarskich charakteryzuje rozmieszczenie i wielkość поголовia wybranych zwierząt gospodarskich na podstawie map tematycznych i danych statystycznych wymienia czołowych importerów i eksporterów wołowiny i wieprzowiny na podstawie danych statystycznych 	<ul style="list-style-type: none"> omawia zróżnicowanie hodowli na świecie wyjaśnia różnicę między chowem intensywnym a chowem ekstensywnym analizuje produkcję zwierzęcą w wybranych regionach świata 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia zależność chowu wybranych zwierząt gospodarskich na świecie od czynników przyrodniczych i społeczno-ekonomicznych 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje zależność pomiędzy поголовiem wybranych gatunków zwierząt gospodarskich a wielkością produkcji mięsa, mleka i innych produktów
26.	Rybaństwo	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: <i>rybactwo, rybołówstwo, akwakultura, marikultura</i> przedstawia główne łowiska na świecie na podstawie mapy tematycznej wymienia kraje o najniższym spożyciu ryb w przeliczeniu na 1 mieszkańca na podstawie danych statystycznych 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie kraje o największych światowych połowach morskich omawia gospodarcze wykorzystanie wybranych gatunków ryb wskazuje przyczyny nadmiernej odławiania organizmów morskich 	<ul style="list-style-type: none"> podaje różnice między akwakulturą a rybołówstwem wyjaśnia przyczyny zróżnicowania wielkości połowów ryb w wybranych państwach świata analizuje zagrożenia produktywności mórz i oceanów 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje przestrzenne zróżnicowanie wielkości spożycia ryb na świecie podaje przykłady zagrożeń wywołanych nadmierną eksploatacją mórz i oceanów wskazuje możliwości rozwoju wykorzystania zasobów oceanów i mórz 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia sposoby zapobiegania wyczerpywaniu się zasobów wód morskich i śródlądowych

27.	Wyżywienie Ludności świata	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>głód, niedożywienie, głód utajony</i> • podaje normy żywieniowe na świecie wg FAO • wskazuje liczbę głodujących na świecie na podstawie danych statystycznych 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia przyczyny oraz skutki głodu i niedożywienia ludności na świecie • analizuje rozmieszczenie obszarów niedoboru i nadwyżek żywności na podstawie mapy tematycznej • wskazuje największych eksporterów żywności na świecie na podstawie danych statystycznych 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje problemy wyżywienia ludności świata na podstawie różnych źródeł • wyjaśnia, dlaczego w niektórych krajach świata o sprzyjających warunkach rozwoju rolnictwa występuje problem niedożywienia ludności 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje i uzasadnia strukturę spożycia żywności w państwach wysoko i słabo rozwiniętych gospodarczo • wyjaśnia wpływ działalności rolniczej na inne elementy przestrzeni społeczno-gospodarczej i kulturowej 	<ul style="list-style-type: none"> • proponuje działania, które można podjąć w celu zwiększenia produkcji rolnej na świecie, zmiany struktury produkcji oraz dystrybucji żywności • proponuje sposoby walki z głodem
28.	Leśnictwo	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia funkcje lasów • wskazuje kraje o największej leśności • wymienia kraje o największym udziale w światowej produkcji drewna • wyjaśnia znaczenie terminu <i>deforestacja</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia rozmieszczenie największych kompleksów leśnych na Ziemi • przedstawia zróżnicowanie leśności na świecie na podstawie mapy tematycznej • wymienia sposoby prowadzenia racjonalnej gospodarki leśnej w różnych regionach 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje zasoby leśne świata na podstawie mapy tematycznej i danych statystycznych • wskazuje przyczyny oraz skutki wycięcia i niszczenia lasów równikowych 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje skutki nieracjonalnej gospodarki leśnej w wybranych regionach świata 	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia konieczność racjonalnego gospodarowania zasobami leśnymi na świecie • podaje przykłady działań zapobiegających zmniejszaniu się powierzchni lasów na świecie
29./30. Lekcja powtórzeniowa i sprawdzenie wiadomości z rozdziału <i>Rolnictwo</i>						